Täytäntöönpanopäällikkö Sakari Haataja

Eduskunta

Lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI SAKON TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 26/2026VP)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt 20.3.2026 Oikeusrekisterikeskukselta (ORK) kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

ORK vastaa sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, seuraamusmaksuihin ja muihin saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä sekä käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi ORK huolehtii oikeusministeriön hallinnonalan keskeisten rekistereiden kuten sakkorekisterin rekisterinpidosta.

ORK:n nykyinen täytäntöönpanojärjestelmä (RAJSA), jossa täytäntöönpanoasioita käsitellään ja sakkorekisteriä ylläpidetään, on käyttöikänsä päässä. ORK on käynnistänyt vuonna 2024 hankkeen täytäntöönpanojärjestelmän uudistamiseksi ja uusi tietojärjestelmä (TAPSA) otetaan vaiheittain käyttöön siten, että se olisi kokonaisuudessaan käytössä vuonna 2028. TAPSA-tietojärjestelmän tukemana täytäntöönpano on jo aloitettu Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) kaupparekisterilain nojalla määräämillä seuraamuksilla. PRH ja ORK ottivat helmikuussa 2026 onnistuneesti käyttöön yhteisen tietojärjestelmien välisen integraation, jonka myötä tilinpäätöksen myöhästymismaksut siirtyvät PRH:n järjestelmästä TAPSAan. Tietojärjestelmän uudistaminen on kiinteästi sidoksissa sakon täytäntöönpanosta annetun lain uudistamiseen, jossa säädetään sakon ja useiden muiden julkisoikeudellisten saatavien täytäntöönpanosta. Laki uudistetaan kahdessa osassa. Ensimmäiset lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2026. Keskeisimpänä muutoksena oli hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanon sääntelyn yhdenmukaistaminen. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys sisältää ehdotukset säännöksistä, jotka kuuluvat ns. toiseen lakipakettiin. Muutosehdotukset vaikuttavat keskeisesti maksuajan myöntämistä, sakon muuntorangaistusmenettelyä ja menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa koskeviin säännöksiin.

Täytäntöönpanopäällikkö Sakari Haataja

Hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa ORK on ollut edustettuna. ORK pitää kokonaisuudessaan tähän toiseen sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamiseen sisältyviä muutosesityksiä kannatettavina ja tarpeellisina. Esitetyillä lainmuutoksilla voidaan sujuvoittaa ja yhdenmukaistaa täytäntöönpanomenettelyä eri seuraamuslajeissa. Jäljempänä tarkastellaan esityksen keskeisimpiä näkökohtia ja vaikutuksia ORK:lle.

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Hallituksen esityksen perusteella ORK vastaisi jatkossakin pääosin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa tarkoitetusta täytäntöönpanosta ja käyttäisi valtion puhevaltaa täytäntöön pantavina oleviin seuraamuksiin liittyvissä asioissa. ORK pitää nykytilaa selkeyttävänä sitä, että hallituksen esityksessä on ehdotettu rajattavaksi ns. itseperintää suorittavien viranomaisten toimivaltaa huolehtia saatavien täytäntöönpanosta. Jatkossa vain Tulli ja Verohallinto huolehtisivat esitetyn sakon täytäntöönpanosta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaisesti rikokseen perustuvien vahingonkorvaussaatavien ja oikeudenkäyntikulusaatavien perinnästä, jos ne käyttävät asiassa valtion puhevaltaa. Muiden viranomaisten osalta itseperintämahdollisuus poistuisi ja ORK vastaisi jatkossa täytäntöönpanosta keskitetysti.

Täytäntöönpanoilmoitukset

ORK pitää tärkeänä, että esitykseen sisältyy tarkennukset siitä, että jatkossa kaikkien viranomaisten tulee tehdä täytäntöönpanoilmoitukset lähtökohtaisesti sähköisesti. TAPSA-järjestelmä tulee integroitumaan ORK:n viranomaisportaaliin (VOP), joka otetaan käyttöön vuoden 2026 aikana ja se on viranomaisasiointiin tarkoitettu sähköinen asiointipalvelu. Kunnat ja alueelliset viranomaiset sekä valtiohallinnon viranomaiset voivat jatkossa ilmoittaa määräämistään hallinnollisista seuraamuksista ORK:lle viranomaisportaalin kautta. Tällaisia hallinnollisia seuraamuksia on yli 70. ORK:n viranomaisportaali digitalisoi ja nopeuttaa hallinnollisten seuraamusten ilmoittamista ja täytäntöönpanon aloittamista. Se on tarkoitettu viranomaisille, jotka määräävät yksittäisiä tai enintään joitakin satoja hallinnollisia seuraamuksia vuosittain. Isovolyymisten seuraamusten, kuten esimerkiksi liikennevirhemaksujen osalta seuraamuksia määräävät viranomaiset voivat tehdä täytäntöönpanoilmoitukset tietojärjestelmäintegraation kautta ORK:n TAPSA-järjestelmään.

Rahamääräisen seuraamuksen täytäntöönpanoa koskevat uudistukset

ORK pitää kannatettavana sakon täytäntöönpanosta annetun lain 9 §:ään esitettyjä muutoksia, jotka koskevat ulosottokaaren soveltamista ulosottoperinnässä olevan sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisen saatavan täytäntöönpanoa. Uudistus selkeyttää nykytilaa, kun ulosottomies voi tietyin poikkeuksin käsitellä sa-

kon täytäntöönpanosta annetun lain mukaista saatavaa ulosottomenettelyssä samoin säännöin kuin muitakin ulosottoperinnässä olevia saatavia. Keskeisin muutos liittyy maksuajan myöntämiseen sovellettavaan lakiin. Tämän osalta ORK pitää tärkeänä, että esitetyn 9 §:n 2 momenttiin on sisällytetty maininta siitä, että ulosottomiehen ei tarvitse selvittää hakijan eli ORK:n suostumusta maksuajan myöntämiselle ulosottoperinnässä olevan ORK:n valvottavana olevan saatavan osalta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi uudistettavaksi kokonaisuudessaan maksuajan myöntämistä koskevat säännökset (sakon täytäntöönpanosta annetun lain 14-18 §:t). Ehdotetut säännökset selkeyttäisivät ORK:n nykyisiä maksuaikakäytäntöjä. Maksuajan myöntämisen perusteet säilyisivät pitkälti ennallaan, mutta ne kirjattaisiin selkeästi laintasolle ja muutettaisiin kieliasultaan yleisempään muotoon. ORK pitää maksuajan myöntämistä koskevia uudistuksia tarpeellisina, vaikkakin maksuaikapäätöksiä koskeva muutoksenhakumahdollisuus lisää ORK:n henkilötyötä. Uudistuksella parannetaan maksuvelvollisten oikeusturvaa.

Muuntorangaistusmenettelyä koskevat uudistukset

ORK pitää kannatettavana lakiehdotuksia, joiden tavoitteena on keventää muuntorangaistusten määräämistä ja täytäntöönpanoa koskevaa menettelyä. Esityksessä ehdotetaan, että ulosottomies ei enää jatkossa osallistuisi muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon. Kokonaisuudessaan muuntorangaistusmenettely ja muuntorangaistusten täytäntöönpano työllistää useita eri viranomaisia. Kuten esitykseen on kirjattu, niin keskeisin ongelma nykyisessä muuntorangaistusmenettelyssä on asioiden käsittelyn manuaalisuus. ORK pitää tärkeänä, että kaikki muuntorangaistusprosessiin osallistuvat viranomaiset omalta osaltaan toteuttavat tarvittavat omien tietojärjestelmiensä kehitystoimenpiteet. Menettelyn sähköistämisellä muuntorangaistusasiat voitaisiin käsitellä menettelyn käynnistämisestä aina täytäntöönpanon päättämiseen asti kustannustehokkaammin ja tietoturvallisemmin viranomaisten välisiä tietojärjestelmäintegraatioita ja vakiomuotoista tiedonsiirtoa hyödyntäen.

Menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa koskevat uudistukset

Menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä esitetään muutettavaksi monin osin. ORK pitää ehdotettuja uudistuksia tarpeellisina ja erilajisten menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa sujuvoittavana. Nykyinen täytäntöönpanomenettely on perustunut osin käytäntöön ja menettämisseuraamusten täytäntöönpanotoimista ja -menettelystä säädettäisiin jatkossa aiempaa yksityiskohtaisemmin. ORK kannattaa muutosehdotuksia täytäntöönpanosta huolehtivien viranomaisten toimivaltajakoon esineeseen kohdistuvien menettämisseuraamusten osalta. Ulosottolaitos vastaisi jatkossa tiettyihin esinelajeihin kohdistuvien menettämisseuraamusten täytäntöönpanosta. ORK:n tehtäviä esitetään laajennettavaksi siten, että myös Tullin tutkimiin rikoksiin liitännäisten menettämisseuraamusten

täytäntöönpanosta säädettäisiin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa. ORK:n näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset yhtenäistäisivät erityisesti esineeseen kohdistuvan menettämisseuraamusten täytäntöönpanoon sovellettava lakia riippumatta siitä, mikä viranomainen huolehtii täytäntöönpanosta.

Muut huomiot

Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset mahdollistavat osaltaan sen, että lainsäädännön tukemana täytäntöönpanoprosesseja voidaan kehittää kustannustehokkaammaksi automatisoimalla nykyistä toimintaa ja vähentämällä manuaalista työtä vaativia vaiheita ORK:ssa ja muissa viranomaisissa. Uuden täytäntöönpanojärjestelmä TAPSAn avulla on mahdollista toteuttaa laajemmin, kustannustehokkaammin ja tietoturvallisemmin myös viranomaisten välisiä tietojärjestelmäintegraatioita ja vakiomuotoista tiedonsiirtoa, joka mahdollistaa nopeamman tiedon saatavuuden muille viranomaisille.

Uuden täytäntöönpanotietojärjestelmän kehittäminen on merkittävä investointi ORK:lle ja se edellyttää myös sitä, että täytäntöönpanoprosesseihin liittyvät muutkin viranomaiset kehittävät omia tietojärjestelmiään siten, että tiedonsiirto viranomaisten välillä saadaan vakiomuotoiseksi ja tietojärjestelmäintegraatioiden kautta tapahtuvaksi. ORK:n tietojärjestelmähankkeen rahoituksesta on sovittu oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön kesken 8.11.2021. ORK:n TAPSA-järjestelmän kehittämisen rahoitus toteutetaan oikeusministeriön hallinnonalan kehyksen puitteissa. ORK kiinnittää selvyyden vuoksi huomiota siihen, että muuntorangaistuksen täytäntöönpanovaiheen tietojärjestelmätoteutukseen on osoitettu aiemmin rahoitusta 600 000 euroa, joka on kohdennettu muuntorangaistusten täytäntöönpanovaiheen toteutukseen ORK:n TAPSA-järjestelmässä.